

Handlingsprogram 2026–2029

Regional plan for klimaomstilling i Troms

Vedtatt i Troms fylkesting juni 2026 sak 34/26

Innledning

Statlige planretningslinjer (SPR) for klima og energi slår fast at statlige organer og fylkeskommunene har et ansvar for å støtte kommunene i deres arbeid med å redusere klimagassutslipp og tilpasse seg klimaendringene. Dette innebærer at fylkeskommunen har en rolle som veileder, initiativtaker og tilrettelegger for klimaomstillingen i regionen. I tillegg fastsetter plan- og bygningsloven § 8-1 at regional planmyndighet skal utarbeide regionale planer for de temaene som er angitt i den vedtatte regionale planstrategien.

I regional plan for klimaomstilling i Troms 2026–2037 fremgår det en rekke mål, delmål og strategier som det skal arbeides med i løpet av planperioden. Handlingsprogrammet skal gjennomgås årlig og rulleres hvert fjerde år. Handlingsprogrammet er utarbeidet på bakgrunn av innspill og faglige vurderinger fra deltakere i arbeidsgruppene. Regional plan for klimasomstilling i Troms med handlingsprogram ble vedtatt av fylkestinget i Troms i sak 34/26.

Formålet med regional plan for klimaomstilling er å:

- identifisere hvilke klimaendringer vi står overfor
- forbedre fylkets kapasitet til å håndtere klimaendringer
- bidra til å fremskynde overgangen til et lavutslippssamfunn
- sikre at næringslivet i Troms styrkes i overgangen til et lavutslippssamfunn

Hovedmål

Det er foreslått seks mål til de fem plantemaene:

1. I Troms reduserer vi de direkte klimagassutslippene med 52% innen 2035 og er et lavutslippssamfunn i 2050
2. I Troms reduserer vi klimafotavtrykket vårt gjennom bærekraftig og sirkulært ressursbruk
3. I Troms er vi bevisst på forventede klimaendringer, og forebygger sårbarhet og risiko for infrastruktur, bebyggelse, drikkevann, landbruk og reindrift
4. I Troms utnytter vi mulighetene et varmere klima gir ved å tilrettelegge for økt selvforsyning av jordbruksprodukter og økt skogskjøtsel
5. I Troms ivaretas naturmangfold og karbonrike areal i omstillingen til lavutslippssamfunnet
6. I Troms skal omstillingen til lavutslippssamfunnet inkludere alle innbyggere, og bidra til utjevning av sosiale forskjeller.

Hvordan handlingsprogrammet skal følges opp

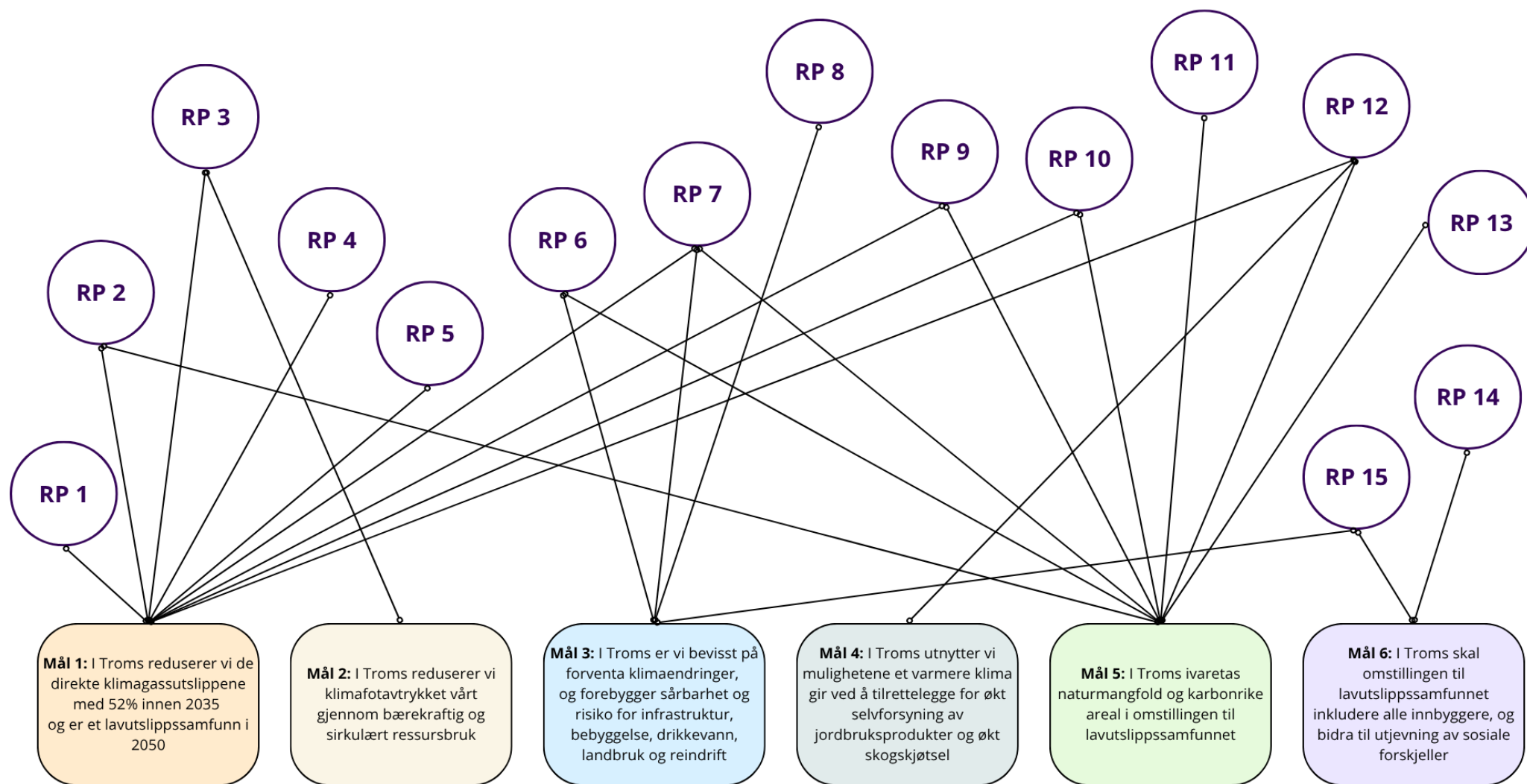
Handlingsprogrammet med tiltak er utarbeidet for perioden 2026–2029, og utpeker ansvarlig organ og samarbeidspartnere for gjennomføring av strategier og tiltak. Den aktøren som er satt først, er den som forventes skal være pådriver for gjennomføring av tiltaket. Troms fylkeskommune har ansvar for å følge opp tiltaket der TFK står først. Under ansvar/bidragster pekes det også på kommuner og sektormyndigheter, forskningsmiljø, organisasjoner og andre. Alle aktører som står med uthevet skrift under «ansvar/bidragster» oppfordres til å ta et særskilt ansvar.

Forkortelser i tabell

TFK	Troms fylkeskommune
SF	Statsforvalteren i Troms og Finnmark
MDir	Miljødirektoratet
Fdir	Fiskeridirektoratet
IN	Innovasjon Norge
SVV	Statens vegvesen
NHO	Næringslivets Hovedorganisasjon
LUP	Leverandørutviklingsprogrammet
KPT	Klimapartnere Troms
NLR	Norsk landbruksrådgivning

Øvrige forkortelser:

RPK	Regional plan for klimaomstilling Troms
RP	Regionale planretningslinjer

Figur 1: Figuren viser hvilke regionale planretningslinjer som hører til hvert av de seks hovedmålene i regional plan for klimaomstilling. Noen planretningslinjer hører inn under flere mål. For eksempel er regional planretningslinje nr. 2 koblet til mål 1 og mål 5.

Regionale planretningslinjer i regional plan for klimaomstilling

- RP1.** Regionalt og kommunalt planarbeid skal ha oversikt over direkte klimagassutslipp for kommunens egen virksomhet, herunder kommunale foretak. Det bør vurderes å utarbeide klimaregnskap for å aktivt arbeide med å redusere utslipp fra egen virksomhet gjennom klimabudsjett, utslippsregnskap og klimavennlige anskaffelser.
- RP2.** Kommunene oppfordres til å prioritere næringsutvikling på allerede utbygde eller opparbeidede arealer der kommunene mener det er hensiktsmessig og gjennomførbart.
- RP3.** Kommunal planlegging bør legge til rette for redusert transportbehov gjennom samordnet areal og transportplanlegging og utvikling av lokale senter og knutepunkter, tilpasset kommunens behov og forutsetninger, slik at flere reiser kan gjennomføres med gange, sykkel og kollektivtransport.
- RP4.** Ved regional og kommunal planlegging av havner og kaianlegg bør framtidige behov for landstrøm, energiforsyning og annen infrastruktur for utslippsreducerende løsninger vurderes.
- RP5.** I kommunal og regional planlegging bør man sikre en effektiv og rask saksbehandling av prosjekter i næringslivet som kutter klimagassutslipp og bidrar til et mer bærekraftig Troms.
- RP6.** Ved planlegging av nye områder eller transformasjon, bør risiko og sårbarhet for forventede klimaendringer vurderes. Helhetlige løsninger som ivaretar økosystemer, drikkevannskilder, håndterer overvann og behov for åpne vannveier bør redegjøres for, og sikres i plankart og bestemmelser der dette er relevant.
- RP7.** I alle relevante arealplaner bør kommunene vurdere hvordan flomdempende økosystemer, som våtmarker og elvebredder, kan ivaretas. Naturbaserte løsninger bør vurderes der dette gir hensiktsmessig beskyttelse.
- RP8.** Risiko for havnivåstigning, stormflohendelser og bølgepåvirkning i kystnære områder bør kartlegges, og avbøtende tiltak synliggjøres i alle arealplaner der kommunene vurderer dette som relevant.
- RP9.** Kommunene i Troms oppfordres til å benytte arealregnskap ved revisjon av kommuneplanens arealdel for å synliggjøre konsekvenser for natur, klima og arealbruk. Naturregnskap og naturbudsjett bør benyttes når kunnskapsgrunnlaget og metodikk er tilgjengelig og tilpasset kommunens behov.
- RP10.** Kommunene i Troms bør ved revisjon av kommuneplan vurdere om tidligere vedtatt arealbruk svarer til gjeldende nasjonale mål for klima og naturmangfold. Det skal vurderes å ta ut eller redusere omfanget av utbyggingsarealer som ikke lenger bør bygges ut.
- RP11.** Kommunene bør unngå nye inngrep som reduserer gjenværende villmarkspregede områder med mindre samfunnsnyttene er betydelig og alternative løsninger er vurdert.
- RP12.** I kommunal planlegging bør det tas hensyn til karbonrike arealer og dyrkbar jord. Alternative løsninger bør vurderes og synliggjøres der kommunene mener omdisponering er nødvendig.
- RP13.** Kommunene i Troms bør utarbeide kommunedelplan for naturmangfold for å øke kunnskap om og bevare verdifull natur i kommunen, der dette er relevant. Planen bør også omfatte marint naturmangfold.
- RP14.** I regionale og kommunale planprosesser som omhandler klimaomstilling bør sosiale og helsemessige konsekvenser av tiltakene vurderes der det er relevant.
- RP15.** I regionale og kommunale planprosesser som omhandler klimaomstilling i urfolks områder bør konsekvenser for tradisjonelle næringer, samt sosiale og helsemessige konsekvenser av tiltakene for urfolk vurderes.

Tema: Redusere klimagassutslipp i Troms

Mål 1: I Troms reduserer vi de direkte klimagassutslippene med 52 % innen 2035 og er et lavutslippssamfunn i 2050

Delmål	Tiltak	Ansvar/bidragster
1.1. I Troms har vi robuste nett med tilstrekkelig kapasitet for framtidens energiforbruk	Tilrettelegge for utvikling av innovative energiløsninger i kommuner	TFK, kommuner, nettselskap
	Utarbeide regional plan for fornybar energi, som skal legge til rette for tilstrekkelig energitilgang i hele fylket og bidra til en bærekraftig omstilling som ivaretar regionens samlede behov over tid	TFK
	Øke bruk av energieffektive løsninger i eksisterende og nye bygg	TFK, kommuner, næringsliv
	Utvikle metodikk for styring av energiflyt og effekt i begrensede områder rundt kraftknutepunkt i fylket	Nettselskap, kommuner
1.2. Troms har en robust lade- og fyllinfrastruktur som støtter overgangen til lav- og nullutslippsløsninger	Utvikle system for gradering av anleggsbidrag basert på estimert klimagassreduksjon	Nettselskap, TFK, kommuner
	Utvikle lade- og energiinfrastruktur for næring, inklusive maritim virksomhet og kystnært oppdrett i hele fylket	Kraftleverandører, kommuner
1.3. I Troms har vi et bærekraftig transport-system med null- og lavutslippsløsninger	Vurdere krav til null- og lavutslippsløsninger i kollektivkontrakter	TFK
	Utvikle et helhetlig mobilitetssystem med oppstart i Tromsø	TFK
	Teste app som løsning for samkjøring i Tromsø	TFK
	Avsette areal og infrastruktur for etablering av landstrøm	Kommuner, havner
	Kartlegge barrierer og muligheter for lavutslippsløsninger for kortdistanseflyvninger	Avinor
1.4. I Troms har vi et transportsystem som gjør det lettere å sykle, gå og benytte seg av kollektivtransport	Pilotere prosjekt på bestillingstransport i Troms	TFK, kommuner
	Kartlegge innbyggernes og besøkendes reisemønstre	TFK, kommuner
	Etablere flere innfartsparkeringer	TFK, kommuner, SVV
	Utforme flere holdeplasser ved større kollektivknutepunkt i henhold til standard for universell utforming	TFK, kommuner, SVV
	Etablere flere gang- og sykkelstier i sentrumsnære områder	Kommuner, TFK
	Etablere ordning for leasing av sykler	Kommuner
1.5. I Troms har vi et fremoverlent og bærekraftig næringsliv som jobber med grønne og innovative løsninger for lavutslippssamfunnet	Utvikle et regionalt kompetanseprogram for grønn omstilling i næringslivet	TFK
	Videreutvikle støtteordning for kompetanseutvikling og omstillingsprosjekter for bedrifter	TFK, IN
	Etablere regionale samarbeidsarenaer for grønn næringsutvikling	TFK, kommuner, KPT, IN, næringsforeninger
	Øke produksjon av bioenergi fra landbruket	Gårdbrukere, Landbruksorganisasjoner, IN, SF
	Benytte innovative offentlige anskaffelser for å bidra til omstilling og utvikling av lavutslippsløsninger	TFK, Kommuner, NHO, LUP
	Se på muligheter og barrierer for karbonfangst- og lagring i Troms	Næringsliv, UiT, TFK
	Stille krav til klimagassregnskap i byggeprosjekter med totalareal over 5000 kvm iht. TEK17 og NS 3720.	TFK, kommuner

Tema: Redusere klimafotavtrykket i Troms

Mål 2: I Troms reduserer vi klimafotavtrykket vårt gjennom bærekraftig og sirkulært ressursbruk

Delmål	Tiltak	Ansvar/bidragster
2.1. Troms er en foregangsregion i sirkulærøkonomi, der gjenbruk, reparasjon, og deling bidrar til redusert klima- og miljøpåvirkning og økt lokal verdiskaping	Tilrettelegge for industriell symbiose og sirkulære verdikjeder i fylket	TFK i samarbeid med næringsliv
	Styrke infrastruktur og løsninger for kildesortering, materialgjenvinning og utnyttelse av avfall som ressurs	Kommuner, renovasjonsselskap
	Stimulere til sirkulære initiativer og prosjekter i byggenæringen, inkludert pilotering av ombrukssentral(er) i Troms	TFK i samarbeid med næringsliv
	Kartlegge behov for lokale/regionale mottak og ombruksordninger for overskuddsmasser	TFK, Kommuner, SVV, bygg- og anleggsektor
	Stille krav til miljøoppfølgingsplan i alle kontrakter tilknyttet bygge- og rehabiliteringsprosjekter over 2500 kvm.	TFK, kommuner, bygg- og anleggssektor
	Utarbeide eiendomsstrategi for fylkeskommunen som virksomhet, herunder bærekraftsstrategi	TFK
	Fremme ombruk av eksisterende bygninger framfor rivning i regionalt planarbeid, og kommunenes planarbeid og byggesaksbehandling.	TFK, kommuner
	Etablere temakart over sirkulære tjenester i fylket	TFK, i samarbeid med næringsliv og frivillige organisasjoner, KPT
	Etablere tverrfaglige pedagogiske aktiviteter som omhandler reparasjon og ombruk i videregående skoler i Troms	TFK
2.2. I Troms er offentlige innkjøp en drivkraft for økt sirkularitet, gjennom klare krav og rutiner som fremmer gjenbruk, kvalitet, ressurseffektivitet og miljøvennlige løsninger	Tilrettelegge for reparasjonsverksted og kurs i redesign for innbyggere	Kommuner, frivillige organisasjoner
	Invitere til dialog og samarbeid med leverandører om utvikling og levering av sirkulære produkter og tjenester, inkludert markedsdialog i tidlig fase av anskaffelser	TFK, kommuner, NHO
	Ta i bruk Direktoratet for forvaltning og økonomistyring sine kriteriesett og maler for sirkulære krav i offentlige anskaffelser, tilpasset ulike sektorer som bygg, IKT, møbler, transport og tekstiler.	TFK, kommuner
2.3. I Troms styrker vi regional matsikkerhet gjennom redusert matsvinn og bærekraftig lokal produksjon, foredling og distribusjon av mat	Stille krav til beregning av klimagassutslipp og materialgjenvinning i byggeprosjekter ved rivning og bygging, samt vurdere rehabilitering eller transformasjon av eksisterende bygg	TFK
	Informasjonskampanjer om matsvinn til innbyggere i Troms	Kommuner, frivillige organisasjoner
	Innføre og opprettholde systemer for måling og rapportering av matsvinn i alle offentlige kantiner, institusjoner og kjøkken	Kommuner, TFK, statlige virksomheter
	Tilrettelegge for effektive og klimavennlige distribusjonsløsninger for kortreist mat	TFK, Kompetansenettverk for lokalmat, SF
2.4. I Troms har innbyggere tilgang til kunnskap, mat og arenaer som fremmer bærekraftig kosthold, lokal matproduksjon, folkehelse og fellesskap	Øke andel lokalmat i offentlige innkjøp	Kommuner, TFK, statlige virksomheter
	Øke andel frukt og grønt i offentlige innkjøp	TFK, kommuner, statlige virksomheter
	Utvikle sesongkalendere og oppskrifter basert på lokale råvarer	Frivillige organisasjoner
	Frigjøre offentlige og private arealer egnet for dyrking i byer og tettsteder	Kommuner, TFK
	Tilrettelegge for lokal kompostering og jordproduksjon	Kommuner, renovasjonsselskap

Tema: Klimarobust og klimatilpasset Troms (utfordringer)

Mål 3: I Troms er vi bevisst på forventede klimaendringer, og forebygger sårbarhet og risiko for infrastruktur, bebyggelse, drikkevann, landbruk og reindrift

Delmål	Tiltak	Ansvar/bidragster
3.1: I Troms er klimatilpasning basert på oppdatert kunnskap om klimarisiko, kritisk infrastruktur og effekter av tiltak	Etablere systemer og rutiner for å registrere hendelser og behov for klimatilpasning på veg /infrastruktur	TFK (fylkesveg), i samarbeid med SVV og kommuner
	Delta i kartlegging av behov for tiltak som må på plass for å oppnå robust vegnett	Vegdirektoratet, SVV, TFK
	Delta i nettverk for klimatilpasning for veg- og anleggsektoren	TFK (fylkesveg), i samarbeid med SVV og kommuner
	Forventede klimaendringer og eksempel på klimatilpasning er tema i konferanser og samlinger	TFK, SF
	Veilede og bistå kommuner om viktighet av ivaretagelse av blå/grønn/hvit faktor i all arealplanlegging	NVE, SF og TFK
	Kurstilbud helhetlig tilnærming til klimatilpasning og fysisk risiko/natur/folkehelse/lokalmiljø)	MDir, TFK, SF, NVE
	Åpne lukka vannveier evt restaurere grøtet myr og forringet vassdragsmiljø der dette kan sikre mot fare for oppstuvning av vann og oversvømmelse	Kommuner
3.2: I Troms har vi god forståelse for ferskvannets sårbarhet, og vi tar hensyn til drikkevann, overvann og avløp i all arealplanlegging, og ved all endret arealbruk	Forventede klimaendringer og ferskvannets sårbarhet er tema i konferanser og samlinger for kommuner med flere	TFK, SF, NVE, Mattilsynet
	Veilede om forventede klimaendringer og ferskvannets sårbarhet i PBL prosesser	TFK, SF, NVE, Mattilsynet
	Oppfølging av vannforvaltningsplan og drikkevannsforskrift i bl.a. arealplanleggingsprosesser	TFK, SF, Mattilsynet
	Sørge for at problemstillinger knyttet til ferskvannets sårbarhet er belyst og i hensyntatt i arealplanlegging og byggesak	Kommuner
	Innhente og systematisere informasjon om private vannforsyningsløsninger i alle Troms-kommuner	Mattilsynet, kommuner

Delmål	Tiltak	Ansvar/bidragsyter
3.3: I Troms sikres kulturminner og kulturhistoriske samlinger	Tverrfaglig samarbeid med ulike forskningsmiljøer	TFK, i samarbeid med statlig forvaltning
	Veilede kommunene, initiere til samarbeid og deling av kompetanse mellom institusjoner.	TFK, kommuner, museer, bibliotek, arkivinstitusjoner
	Kartlegge hvordan verdifulle og verneverdige kulturmiljøer og samlinger (boksamlinger og gjenstander) er utsatt for klimatrussel (havnivåstigning, flom, ras, råteskader mm)	TFK, kommuner
	Aktivt benytte nasjonale strategier og veiledninger i daglig arbeid med forvaltning av kulturminner i arealplaner/kommuneplaner med mer	TFK, kommuner
3.4: I Troms er det klimasamarbeid på tvers av kommunegrenser	Opprette klimanettverk for kommunene	TFK, SF, kommuner
	Tilrettelegge for systematisk innsamling og deling av kunnskap om klima i regionen	TFK, SF, kommuner
3.5: I Troms reduserer vi skadevirkningene ekstremvær, flom og erosjon har for landbruk	I yrkesfaglig opplæring teste ny teknologi tilpasset endret klima for å unngå jordpakking og andre uønskede effekter	TFK i samarbeid med forskningsmiljøer og NLR
	I yrkesfaglig opplæring teste ut dyrking av jord på mer klimatilpasset måte for å redusere skader av overflatevann og is	TFK i samarbeid med forskningsmiljøer og NLR
	Tilrettelegge for webinar med fokus på klimaendringer og klimatilpasning i landbruket	TFK, IN, landbruksorganisasjoner NLR, SF
	Veilede om farer ved forventede klimaendringer herunder ferdsel i skredutsatt/flomutsatt terreng	Landbruksorganisasjoner i samarbeid med eksperter på tema
	Utarbeide mal for HMS-planer i landbrukssektoren der forventede klimaendringer, fysisk og psykisk påkjenning adresseres	Landbruksorganisasjoner, NLR
	Dyrke jorda på en mer klimatilpasset måte for å unngå skader av overflatevann og is	Gårdbrukere (gård/småbruk)
3.6: I Troms reduserer vi skadevirkningene ekstremvær, flom og erosjon har for reindriftsnæringen	Etterlyse bedre nasjonale økonomiske støtteordninger for reindriftsnæringen tilknyttet hendelser som kan relateres til ekstremværehendelser (f.eks. anlegg/gjerder som ødelegges, uthenting av dyr som går gjennom is/tas av skred)	Reindriftsorganisasjoner, faglag, kommuner og Mattilsynet
	Forske på hvordan krekling kan forhindres i å spre seg i viktige beiteområder for reindrift	Forskningsmiljøer, reindriftsnæringen
	Veilede om farer ved forventede klimaendringer herunder ferdsel i skredutsatt/flomutsatt terreng	Reindriftsorganisasjoner i samarbeid med eksperter på tema
	Utarbeide mal for HMS-planer for reindriftsnæringen der forventede klimaendringer, fysisk og psykisk påkjenning adresseres	Reindriftsorganisasjoner, NLR
3.7: I Troms har gårdsbruk større selvforsyning av energi	Informere om mulig tilskuddsordninger for produksjon av energi på gårdsbruk	IN, TFK, SF, kommuner, landbruksorganisasjoner

Tema: Klimarobust og klimatilpasset Troms (muligheter)

Mål 4: I Troms utnytter vi mulighetene et varmere klima gir ved å tilrettelegge for økt selvforsyning av jordbruksprodukter og økt skogskjøtsel

Delmål	Tiltak	Ansvar/bidragster
4.1: I Troms har vi kunnskap om arter og sorter som trives under nye dyrkingsbetingelser	Utvide teststeder og ha flere piloter for utprøving av plantevekster	Forskningsmiljøer
	Fremme samarbeid mellom foredlere og forskere for å identifisere egenskaper som trengs i et endret klima	Forskningsmiljøer i samarbeid med SF og TFK
4.2: I Troms er man bevisst landbrukets rolle i totalberedskapen, behovet for økt selvforsyningsgrad og tilrettelegger for å bli selvforsynt	Jordvern, skogproduksjon, matberedskap og økt mulighet for selvforsyning er tema i konferanser og dialogmøter med kommunene	SF, TFK og landbruksorganisasjoner
	Informere om støtteordninger for å opparbeide/ta i bruk arealer som ikke er i drift	SF, TFK, kommuner
	Tilrettelegge og øke støtteordninger for lokal distribusjon av matvarer produsert i regionen	IN, TFK, SF, i samarbeid med landbruksorganisasjoner
	Lage oversikt over mulige tilskuddsordninger relatert til klimaomstilling i landbruket	TFK, SF
4.3: I Troms har vi et innovativt landbruk som utnytter tilgjengelige ressurser	Utrede nødvendig infrastruktur for lokalproduksjon av kraftfôr	TFK i samarbeid med NLR, landbruksorganisasjoner og forskningsmiljø
	Støtte forskning på muligheter og barrierer for korndyrking i Troms	TFK i samarbeid med forskningsmiljø, SF
	Støtte piloter på bruk av tare/skjell til fôr og gjødsel	TFK i samarbeid med forsknings- og landbruksorganisasjoner, NLR
4.4: I Troms skal vi legge til rette for at skogen skal bidra til klimanytte og verdiskaping	Øke karbonbinding i skog gjennom økt produksjon av bartrevirke i områder uten konflikter med naturverdier	Skogbruksnæringen, SF, kommuner
	Øke hogst av lauvskog og utnytte dette til ved, brenselflis og biokull	SF, kommuner, skogbruksnæringen

Tema: Ivareta naturmangfold og karbonrike areal

Mål 5: I Troms ivaretas naturmangfold og karbonrike areal i omstillingen til lavutslippssamfunnet

Delmål	Tiltak	Ansvar/bidragssyter
5.1 Arealbruken i Troms er arealgjerrig og utbygging styres mot grå arealer	Tilrettelegge og veilede om areal- og naturregnskap for kommunene i Troms	TFK, MDir, SF
	Utarbeide kommunale kunnskapsgrunnlag om natur og formidle utfordringsbilde for natur tidlig i kommuneplanprosess	Kommuner, SF, TFK
	Pilotere tverrfaglige veiledningsgrupper som følger kommuneplaner fra planstrategi til kommuneplanens arealdel	TFK, SF
	Utarbeide et regionalt tilpasset kunnskapsgrunnlag over naturmangfold i Troms som del av fylkesportrett for økologisk bærekraft	TFK, SF
	Tilrettelegge verktøy (innsynsløsning) for arealplanleggingen som synliggjør fragmentering av inngrepsfri natur	TFK
	Etablere kart og innsynsløsninger med nøkkeltall og informasjon, status og utvikling for regionale naturverdier og trusler	TFK
	Innarbeide prosjektbaserte areal- og naturregnskap i nye vegprosjekter når metodikk er etablert	TFK, SVV
5.2 I Troms har økosystemene god tilstand og leverer økosystemtjenester	Tilrettelegge eksisterende kunnskap om karbonrike areal, samt identifisere og sette kunnskapshull om karbonrike areal	TFK
	Bidra til restaurering av tareskog ved å støtte innovasjonsprosjekter til kråkebollefangst og stimulere til innovasjon med virkemidler, markedsutvikling og finansiering	TFK
	Fremme forslag om reguleringstiltak for gytetida i gyteområder og nærliggende områder	FDir
	Redusere fiske etter kysttorsk i gytetida i gyteområder og nærliggende områder	FDir
5.3 I Troms er 30% av naturen vernet og vernet er representativt	Øke verneandel av underrepresenterte naturtyper	MDir, SF, kommuner
	Benytte hensynsone for naturmiljø i kommuneplanens arealdel for å beskytte natur som er underrepresentert i naturvern-områdene, der det er hensiktsmessig	Kommuner, TFK, SF
5.4 I Troms skal vilkårene for truede og nær truede arter og naturtyper bedres	Bevare og restaurere et tradisjonelt kulturlandskap ved f.eks. sein slått, dammer og kantsoner	Gårdbrukere, SF
	Støtte forskning på teknologi og løsninger for å redusere bifangst av sjøfugl i sildentofisket	FDir, TFK
	Skjøtsel av slåttemyrer og slåttemark for å bremse gjengroing av kulturlandskapet	Gårdbrukere, SF, kommuner, TFK
5.5 I Troms har vi kunnskap om og benytter naturbaserte løsninger	Sørge for at naturbaserte løsninger som alternativ blir vurdert i arealplaner i Troms	Kommuner, TFK, SVV, SF
	Øke kompetanse om naturbaserte løsninger knytt til vegprosjektering i Troms	TFK, SVV, kommuner
	Løfte frem naturbaserte løsninger på fagkonferanser for planleggere	TFK, SF
	Støtte konkrete prosjekter som viser hvordan naturbaserte løsninger kan fungere i praksis	TFK, SF

Tema: Bærekraftig samfunnsutvikling og sosial rettferdighet

Mål 6: I Troms skal omstillingen til lavutslippssamfunnet inkludere alle innbyggere, og bidra til utjevning av sosiale forskjeller

Delmål	Tiltak	Ansvar/bidragster
6.1 I Troms tas det systematisk hensyn til klimarettferdighet og sosiale forhold i klimaomstillingsarbeid	Inkludere hensyn til klimarettferdighet, sosiale ulikheter og urfolksrettigheter der det er relevant ved oppdatering og utvikling av kommunale og regionale planer	Kommuner, TFK
	Tilrettelegge medvirkningsprosesser som ivaretar hensynet til sosial ulikhet.	Kommuner, TFK
6.2 I Troms har vi et målrettet samarbeid og god kunnskapsdeling om klimaomstilling mellom det offentlige, private, frivillige og kunnskapsaktører	Utvikle arenaer for kunnskapsdeling mellom det offentlige, næringslivet, kunnskapsprodusenter og frivillige aktører.	Kommuner, TFK, forskningsmiljøer, klimapartnere Troms, SF
	Utvikle arenaer for kunnskapsdeling mellom det offentlige, kulturaktører, kunnskapsprodusenter og -formidlere og frivillige aktører.	TFK, kommuner
	Samle og tilgjengeliggjøre eksisterende klimadata og utslippsstatistikk for Troms på egen nettside	TFK
	Utarbeide jevnlige «Klimafakta for Troms»-status i samarbeid med ulike forskningsmiljø	TFK, forskningsmiljøer
	Tilrettelegge for kompetanseutvikling tilknyttet klimaomstilling i voksenopplæring	TFK, Fagskolen i Nord
6.3 I Troms har alle innbyggere tilgang til fleksible muligheter for kompetanseutvikling knyttet til klimaomstilling	Utvikle digitale og/eller desentraliserte læringskurs tilgjengelig for alle	TFK (basert på samarbeid med departement, direktorat, KS etc.)
	Støtte kompetanseutvikling i folkebibliotekene og tilby gode og oppdaterte læringsarena for innbyggere i Troms	TFK, kommuner
6.4 Troms har et utdanningssystem som aktivt fremmer grønn omstilling og bærekraftig utvikling i hele fylket	Kompetanseheving for lærere, i samarbeid med ulike miljøorganisasjoner og forskningsmiljø	TFK, SF, UH-sektoren, Fagskolen i Nord
	Ha et tydelig lokalt fokus på bærekraft, klima og naturmangfold i opplæring	Kommuner, TFK, Fagskolen i Nord
	Bidra til ulike samarbeidsprosjekter mellom elever/studenter og lokalt næringsliv	KPT, TFK, UiT
6.5. I Troms har vi et bærekraftig næringsliv som fremmer lokal verdiskaping	Legge til rette for foredling og salg av lokale råvarer i regionen	Kommuner og næringsliv
	Tilrettelegge for klimatilpassede drifts- og produksjonsmetoder i ulike næringer	TFK, næringsliv